

USAID | **SERBIA**
FROM THE AMERICAN PEOPLE

ANKETA

1000 PREDUZEĆA

2017 BUSINESS SURVEY

www.bep.rs

#1000preduzeca

METODOLOGIJA

Realizacija: Istraživanje je sprovedeno u periodu od 24. juna do 8. avgusta 2017. godine

Ciljna populacija: Privatni poslovni entiteti u Srbiji sa 3 ili više zaposlenih

Uzorački okvir: Lista svih poslovnih entiteta (preduzeća i preduzetnika) koji su registrovani u Agenciji za privredne registre (2015)

Veličina uzorka: 1035 poslovnih entiteta

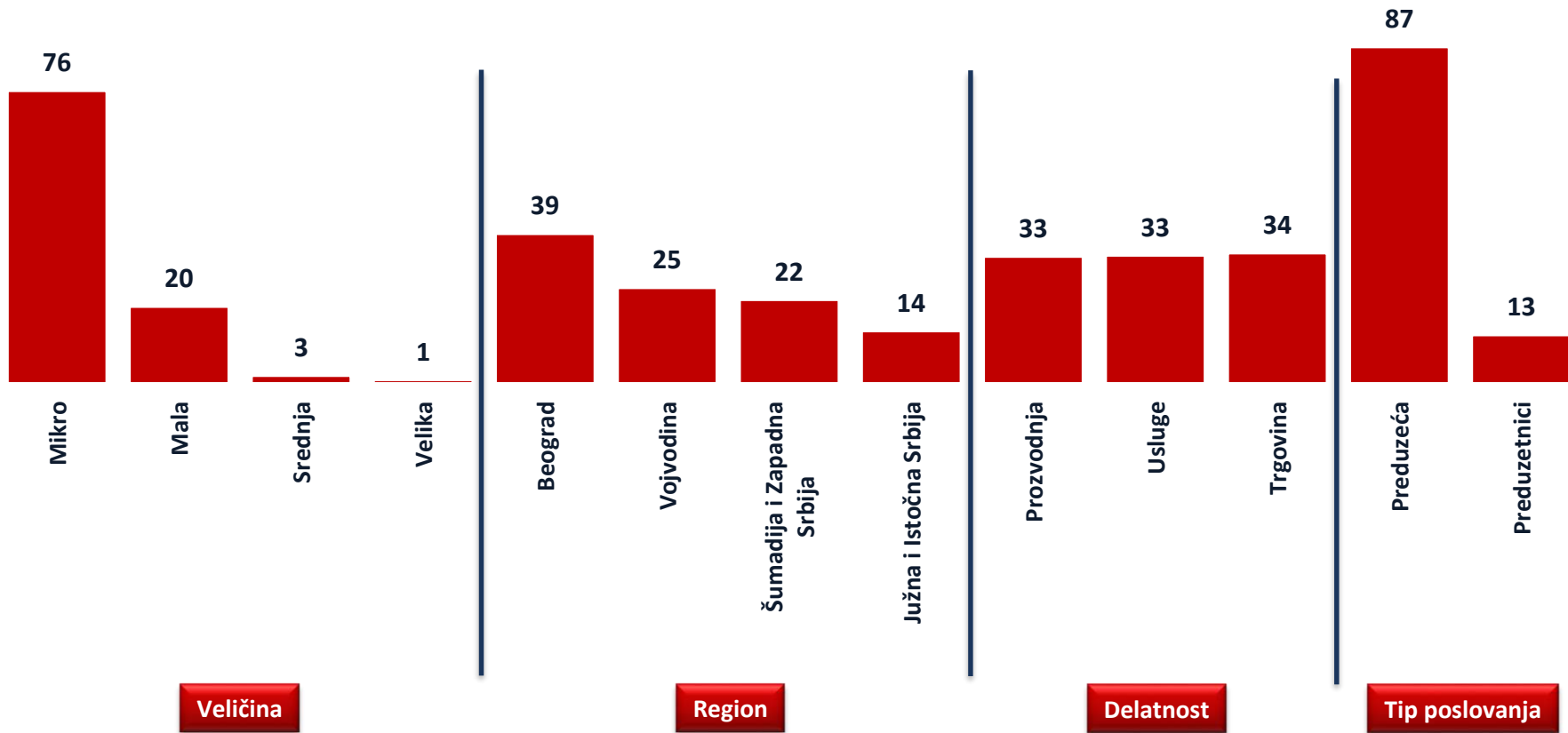
Tip uzorka: Reprezentativni, jednoetapni stratifikovani uzorak

Stratifikacija: Prema regionu, delatnosti i veličini poslovnih entiteta

Metod prikupljanja podataka: Intervjui licem-u-lice u kancelarijama preduzeća

Prosečno trajanje intervjua: 50 minuta

Struktura uzorka

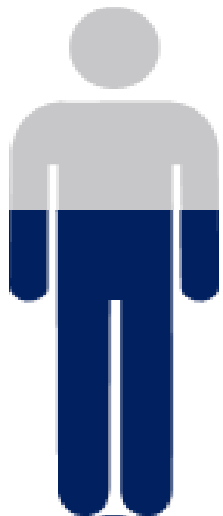

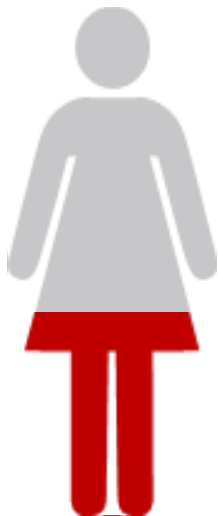
OPIS ANKETIRANIH PREDUZEĆA

Zaposleni

60%

40%

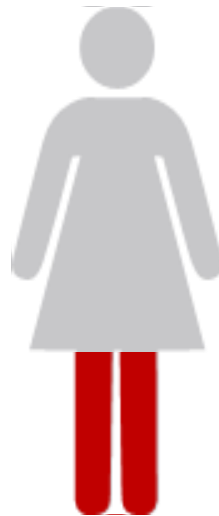

Vlasnici/rukovodioci

68%

32%

Većinsko vlasništvo

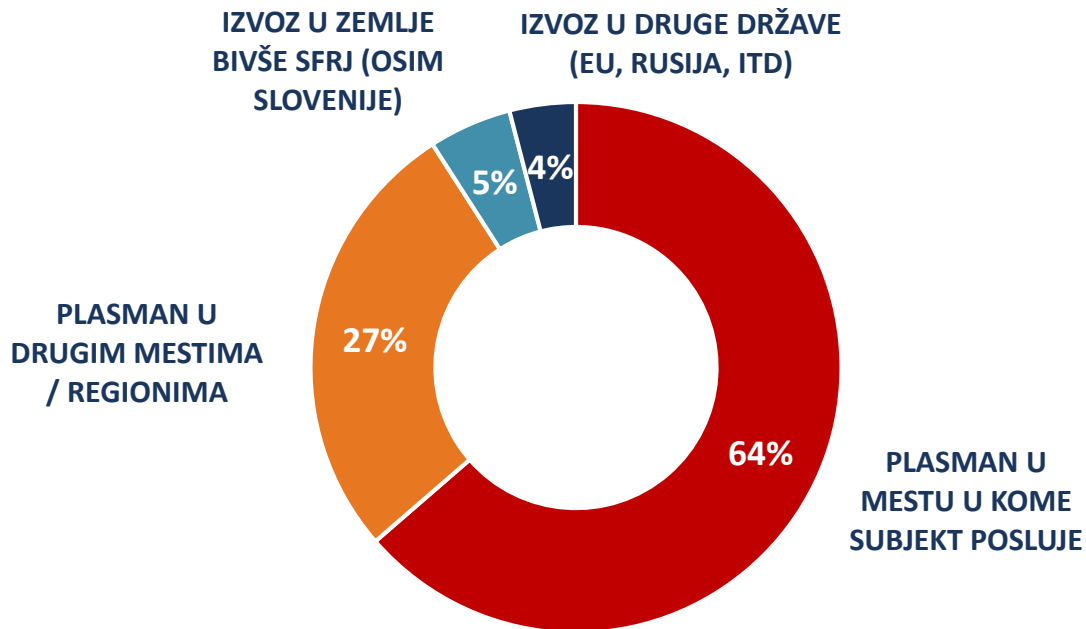
78%

15%

2/3 proizvoda/usluga privreda prodaje u mestu svog sedišta

Baza: Privatni poslovni entiteti sa 3 ili više zaposlenih:

2011 (N=913), 2012 (N=1020), 2013 (N=1029), 2014 (N=1009), 2015 (N=1008), 2016 (N=1032) i 2017 (N=1035)

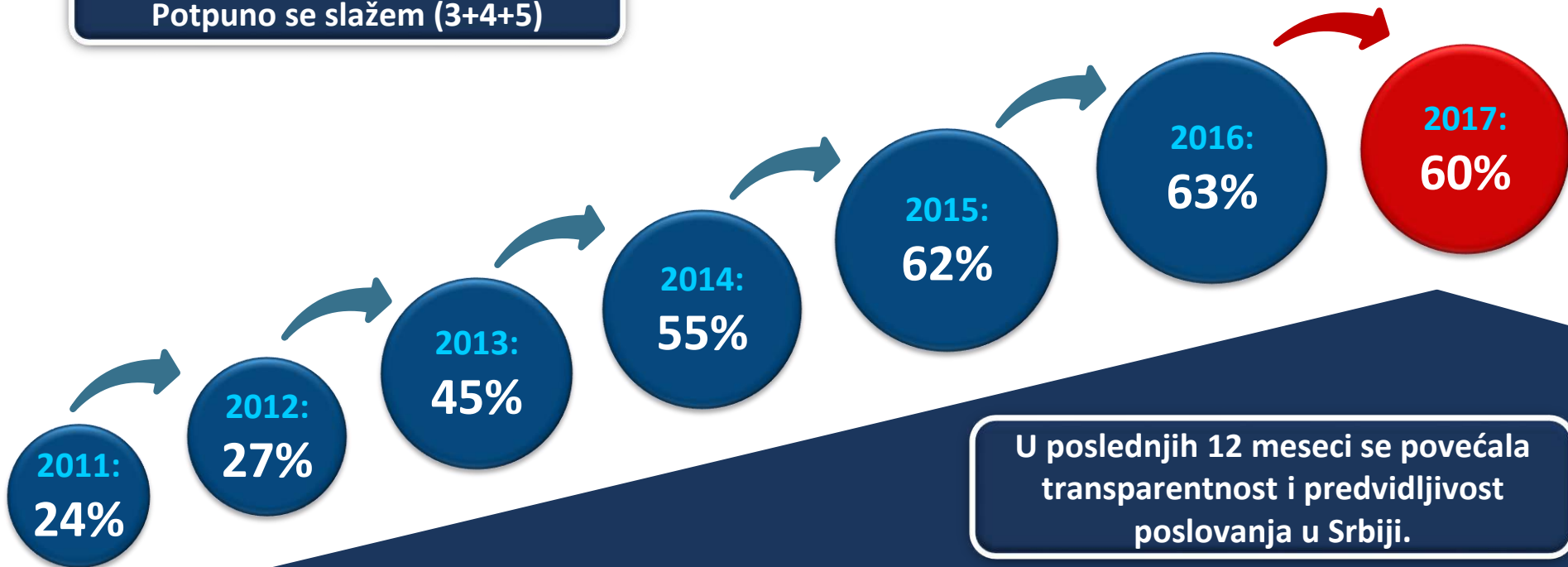

**TRANSPARENTNOST,
KORUPCIJA,
REGULATORNI OKVIR**

Transparentnost i predvidljivost poslovanja

U kojoj meri se slažete ili ne slažete sa sledećim tvrdnjama?

Delimično se slažem + Slažem se +
Potpuno se slažem (3+4+5)

U poslednjih 12 meseci se povećala
transparentnost i predvidljivost
poslovanja u Srbiji.

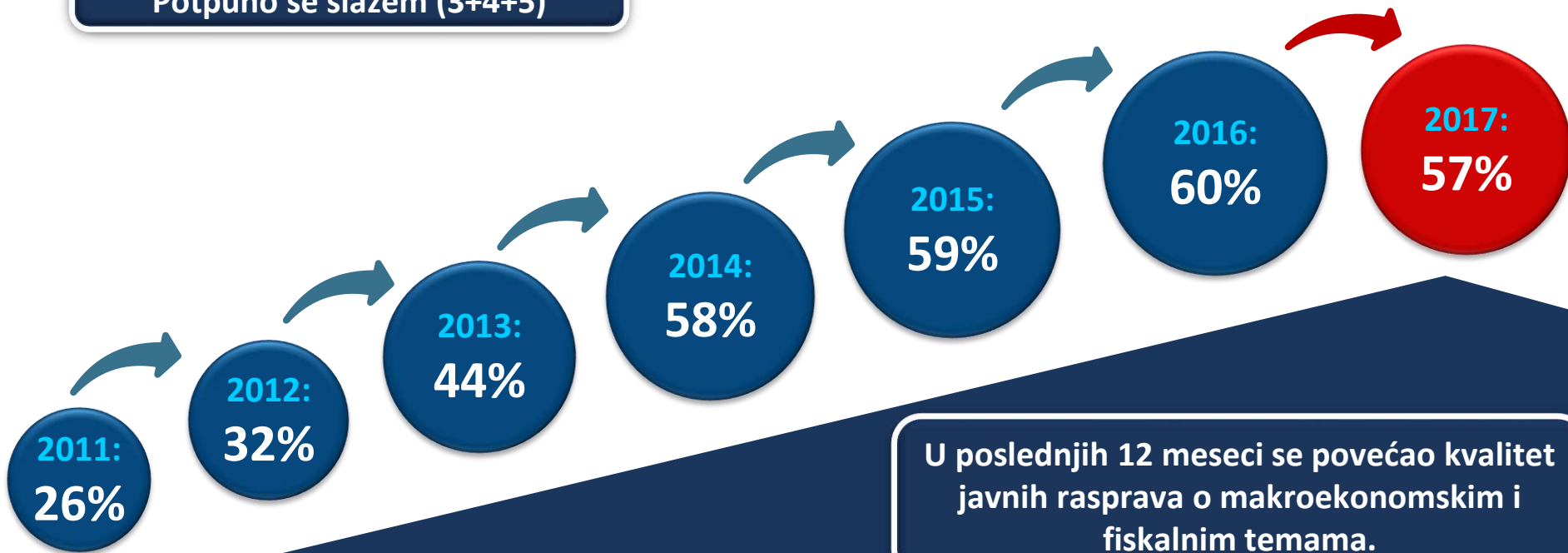
Baza: Privatni poslovni entiteti sa 3 ili više zaposlenih:

2011 (N=913), 2012 (N=1020), 2013 (N=1029), 2014 (N=1009), 2015 (N=1008), 2016 (N=1032) i 2017 (N=1035)

Javnost

U kojoj meri se slažete ili ne slažete sa sledećim tvrdnjama?

Delimično se slažem + Slažem se +
Potpuno se slažem (3+4+5)

U poslednjih 12 meseci se povećao kvalitet javnih rasprava o makroekonomskim i fiskalnim temama.

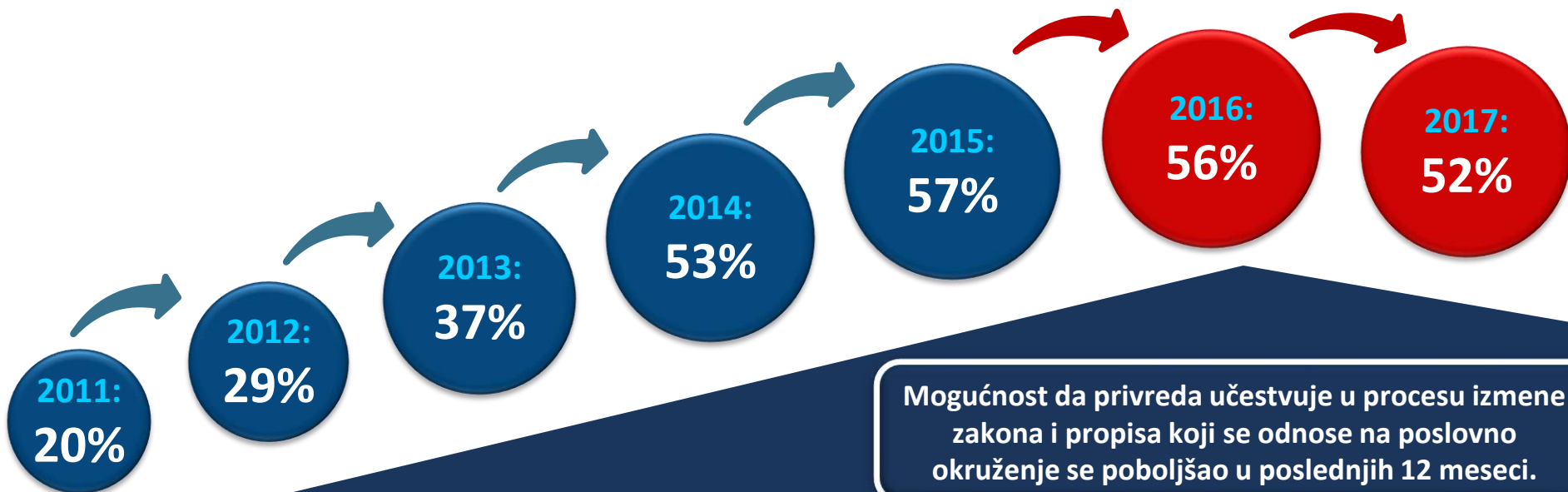
Baza: Privatni poslovni entiteti sa 3 ili više zaposlenih:

2011 (N=913), 2012 (N=1020), 2013 (N=1029), 2014 (N=1009), 2015 (N=1008), 2016 (N=1032) i 2017 (N=1035)

Mogućnost učešća privrede u formiranju regulatornog okvira

U kojoj meri se slažete ili ne slažete sa sledećim tvrdnjama?

Delimično se slažem + Slažem se +
Potpuno se slažem (3+4+5)

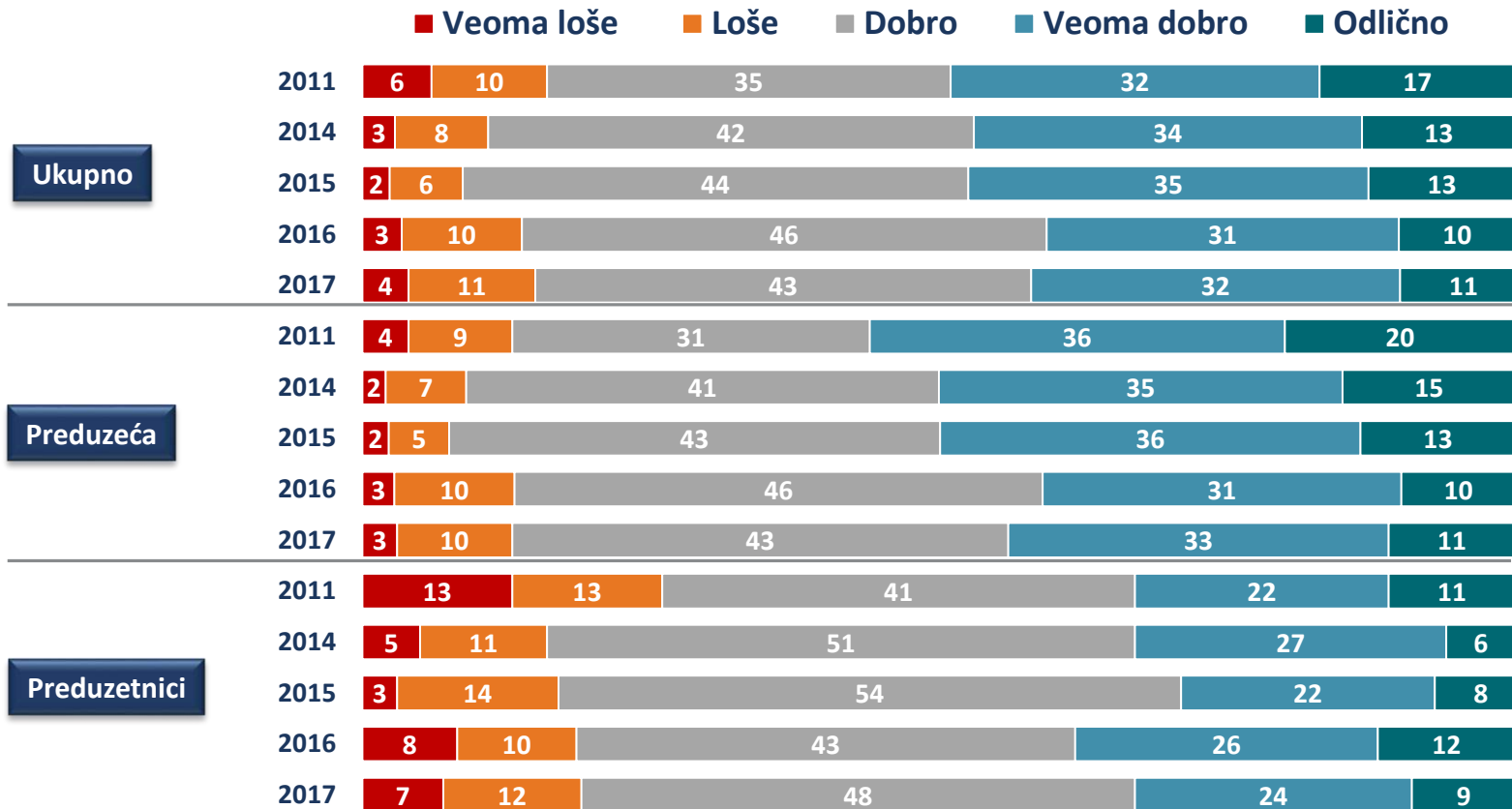
Mogućnost da privreda učestvuje u procesu izmene zakona i propisa koji se odnose na poslovno okruženje se poboljšao u poslednjih 12 meseci.

Baza: Privatni poslovni entiteti sa 3 ili više zaposlenih:

2011 (N=913), 2012 (N=1020), 2013 (N=1029), 2014 (N=1009), 2015 (N=1008), 2016 (N=1032) i 2017 (N=1035)

Informisanost o regulatornim promenama

Koliko dobro ste obavešteni o promenama regulative tj. izmenama zakona i propisa u Srbiji?

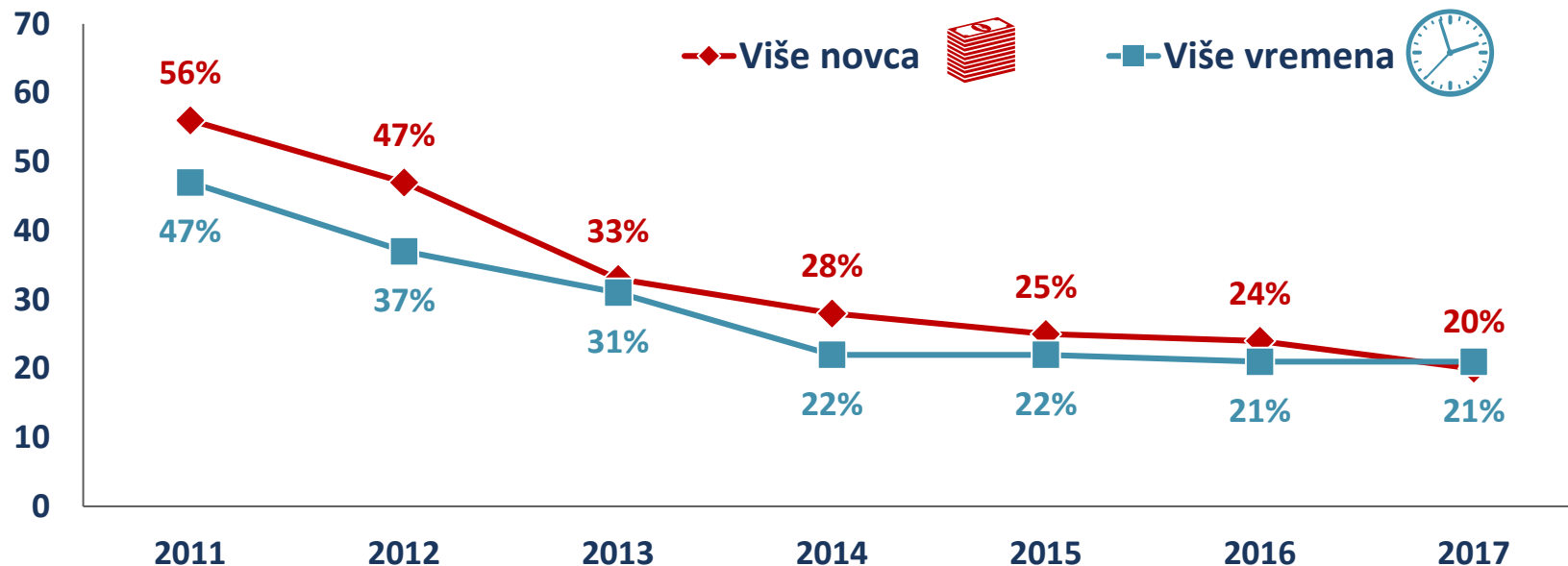

Baza: Privatni poslovni entiteti sa 3 ili više zaposlenih:

2011 (N=913), 2014 (N=1009), 2015 (N=1008), 2016 (N=1032) i 2017 (N=1035)

Vreme i novac - uštede od 2011, stagnacija poslednjih godina kada je reč o vremenu

U poslednjih 12 meseci, da li je Vaše preduzeće potrošilo manje ili više NOVCA/VREMENA u vezi sa poslovima vezanim za poštovanje propisa, u odnosu na prethodnu godinu?

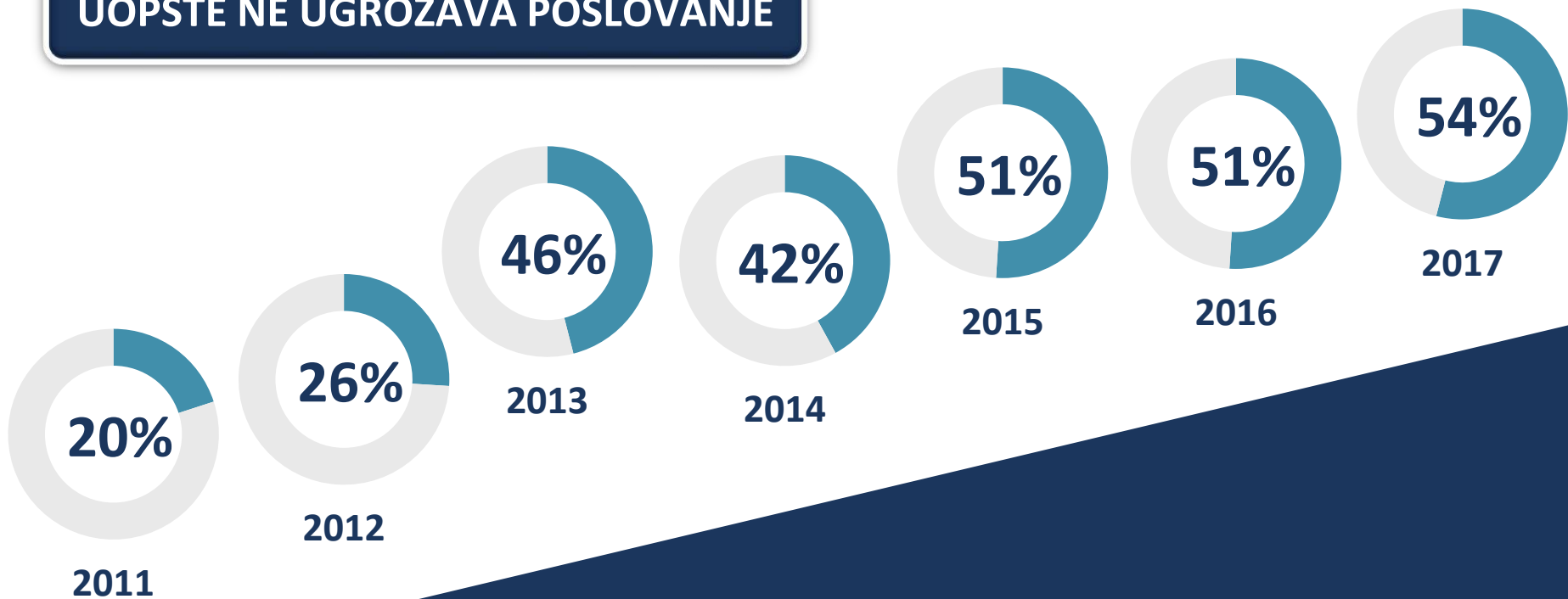
Baza: Privatni poslovni entiteti sa 3 ili više zaposlenih:

2011 (N=913), 2012 (N=1020), 2013 (N=1029), 2014 (N=1009), 2015 (N=1008), 2016 (N=1032) i 2017 (N=1035)

Efekti korupcije na poslovanje

Do koje mere korupcija u javnoj upravi ugrožava Vaše poslovanje?

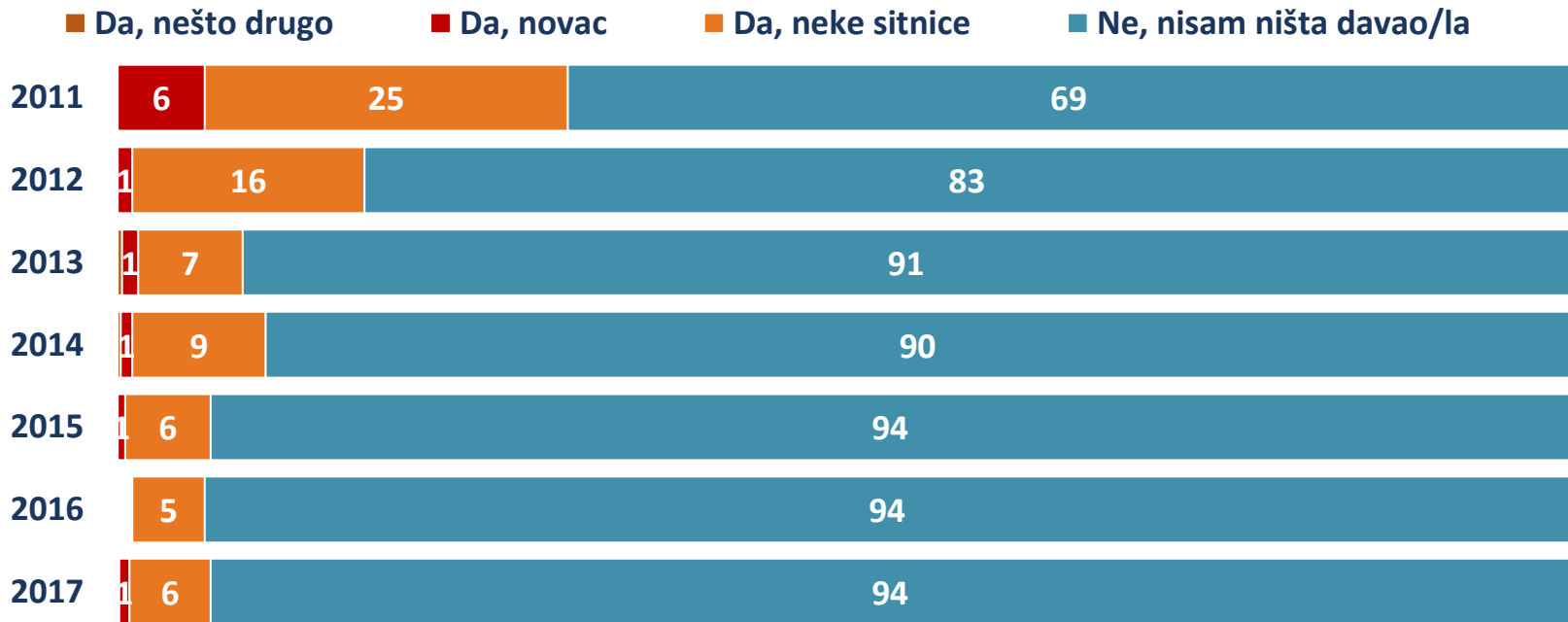
UOPŠTE NE UGROŽAVA POSLOVANJE

Korupcija u padu

Da li ste tokom 2016. godine dali poklon/novac nekom službeniku u javnoj upravi radi dobijanja odgovarajuće usluge?

Od 2011. godine do danas su gotovo iščezli pojavni oblici korupcije koji se vezuju za učenjivanje, korišćenje veza, kao i davanje poklona i novca.

Baza: Privatni poslovni entiteti sa 3 ili više zaposlenih:

2011 (N=913), 2012 (N=1020), 2013 (N=1029), 2014 (N=1009), 2015 (N=1008), 2016 (N=1032) i 2017 (N=1035)

REGULATORNI OKVIR

Najmanje prepreke poslovanju

Koliko sledeći parametri negativno utiču na poslovanje Vašeg preduzeća?

Inspekcijski nadzor

43%

43%

25%

28%

26%

23%

17%

Dobijanje dozvola za obavljanje delatnosti

37%

42%

33%

34%

25%

27%

25%

Propisi i procedure vezane za radne odnose

34%

39%

45%

41%

35%

31%

26%

2011

2012

2013

2014

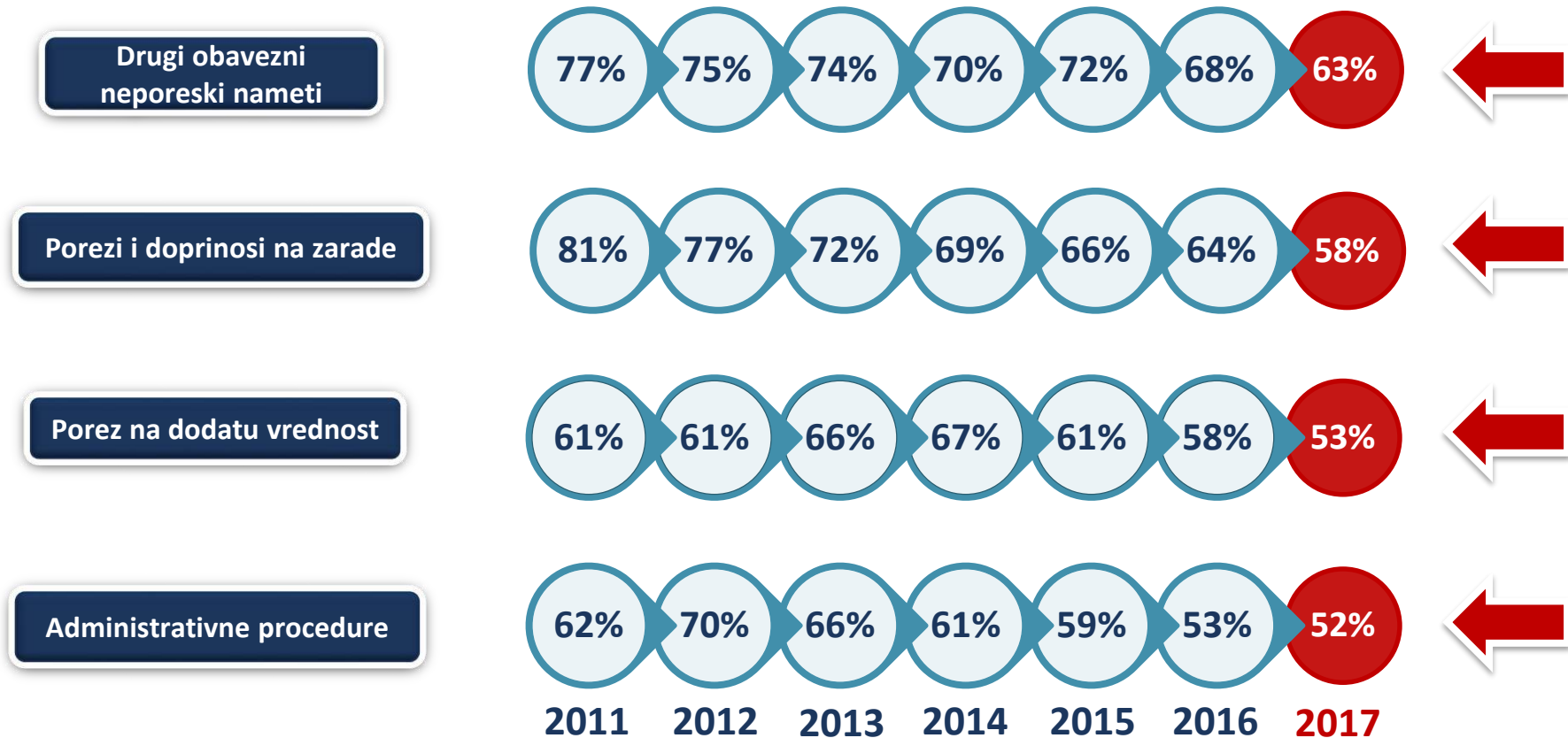
2015

2016

2017

Napredak, ali još uvek najveće prepreke

Koliko sledeći parametri negativno utiču na poslovanje Vašeg preduzeća?

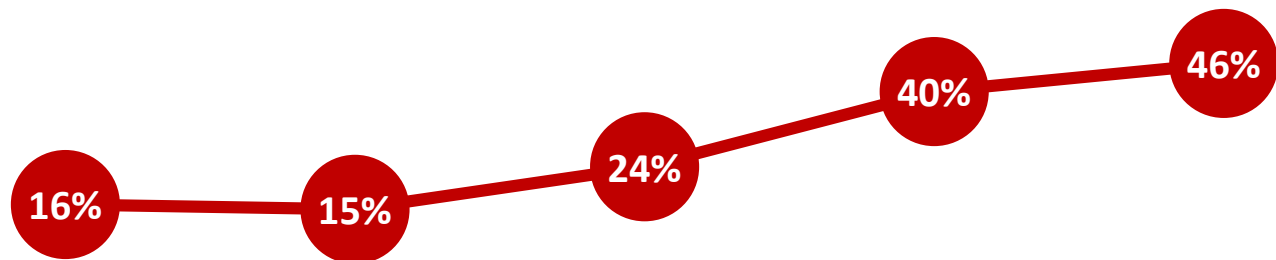
Baza: Privatni poslovni entiteti sa 3 ili više zaposlenih:

2011 (N=913), 2012 (N=1020), 2013 (N=1029), 2014 (N=1009), 2015 (N=1008), 2016 (N=1032) i 2017 (N=1035)

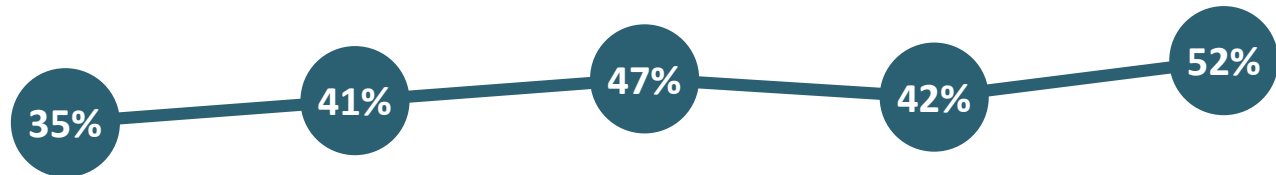
Troškovi umereni, građevinske dozvole se dobijaju u razumnijem, duplo kraćem roku

Da li se slažete sa sledećim tvrdnjama?

Troškovi vezani za građevinske i povezane dozvole su umereni.

Građevinske dozvole se mogu dobiti u vremenski razumnom roku.

Prosečno vreme neophodno za dobijanje dozvole – u mesecima

2013

2014

2015

2016

2017

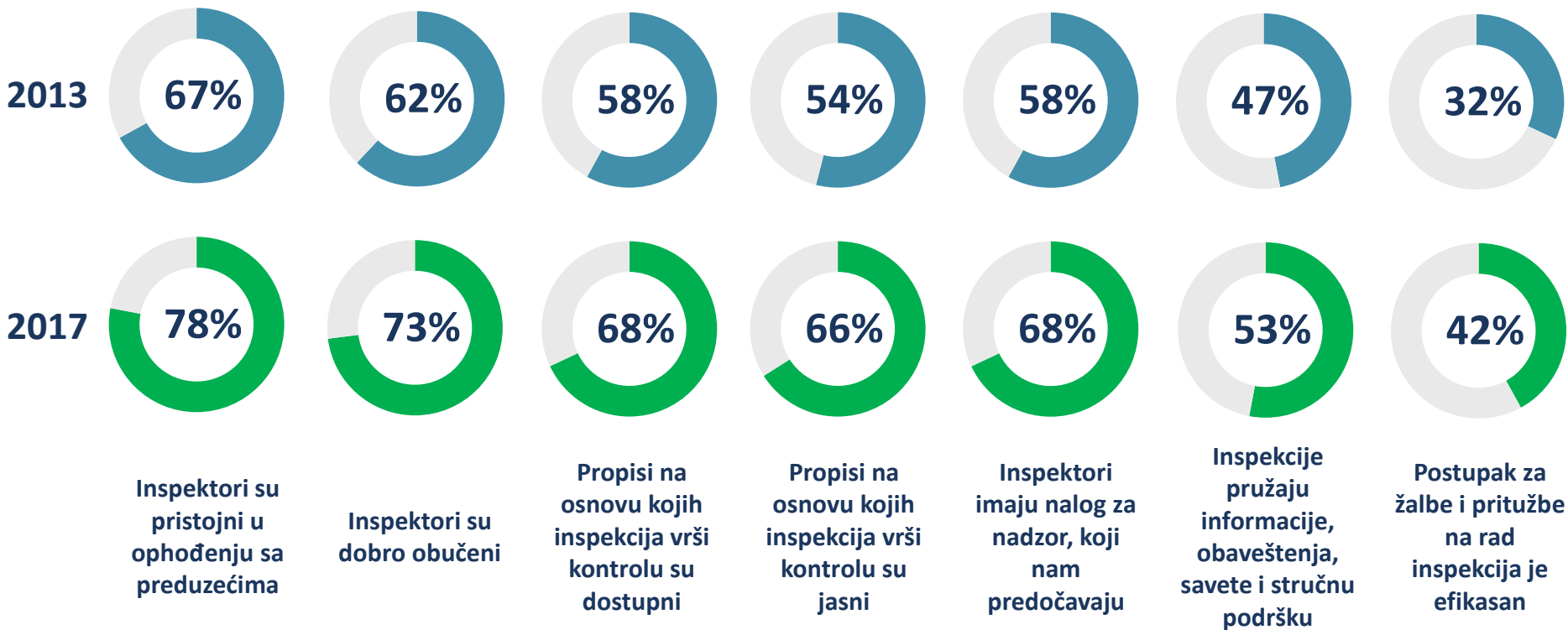
Baza: Privatni poslovni entiteti sa 3 ili više zaposlenih:

2013 (N=96), 2014 (N=46), 2015 (N=64), 2016 (N=69) i 2017 (N=59)

Značajna poboljšanja u oblasti inspekcijskog nadzora

Na osnovu Vašeg iskustva sa različitim inspektorima, molim Vas da mi kažete da li se slažete sa sledećim tvrdnjama.

Slaganje sa tvrdnjom

Baza: Privatni poslovni entiteti sa 3 ili više zaposlenih:

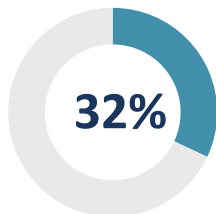
2013 (N=1029) i 2017 (N=1035)

Značajna poboljšanja u oblasti inspekcijskog nadzora

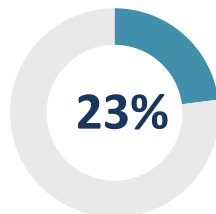
Na osnovu Vašeg iskustva sa različitim inspektorima, molim Vas da mi kažete da li se slažete sa sledećim tvrdnjama.

Slaganje sa tvrdnjom

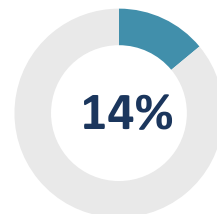
2013

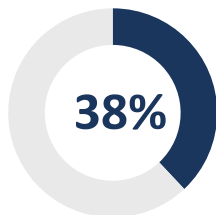
23%

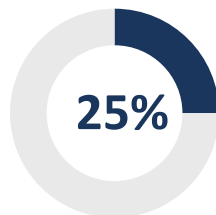
14%

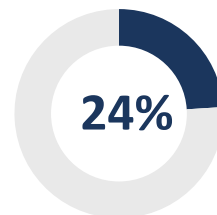
2016

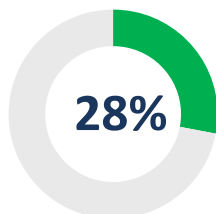
25%

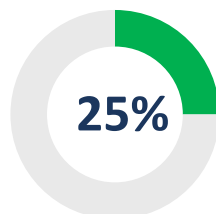
24%

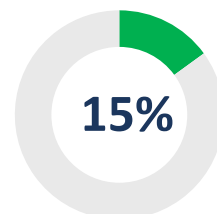
2017

25%

15%

Inspekcije često imaju obavezu/naređenje da nađu razlog za novčano kažnjavanje preduzeća ili pokretanje kaznenog postupka

Inspekcije nisu dobro koordinisane i ne dupliraju svoje zahteve

Preduzeća moraju da podmite inspektore, kako bi prošla kontrolu bez kazne

Baza: Privatni poslovni entiteti sa 3 ili više zaposlenih:

2013 (N=1029), 2016 (N=1032) i 2017 (N=1035)

Inspekcije – kontinuiran napredak

	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Prosečan iznos novčanih kazni izrečenih kao posledica inspekcijskog nadzora u prethodnoj godini	2128 €	1655 €	868 €	2022 €	1148 €	983 €	898 €
Prosečno vreme utrošeno na inspekcije od strane menadžmenta (u satima) u prethodnoj godini	70	34	17	12	15	13	20
Prosečan broj poseta u prethodnoj godini	5.5	4.8	3.1	2.2	2.8	2.8	2.2

TRI NAJUČESTALIJE INSPEKCIJE - 2017

**PORESKA
INSPEKCIJA
(32%)**

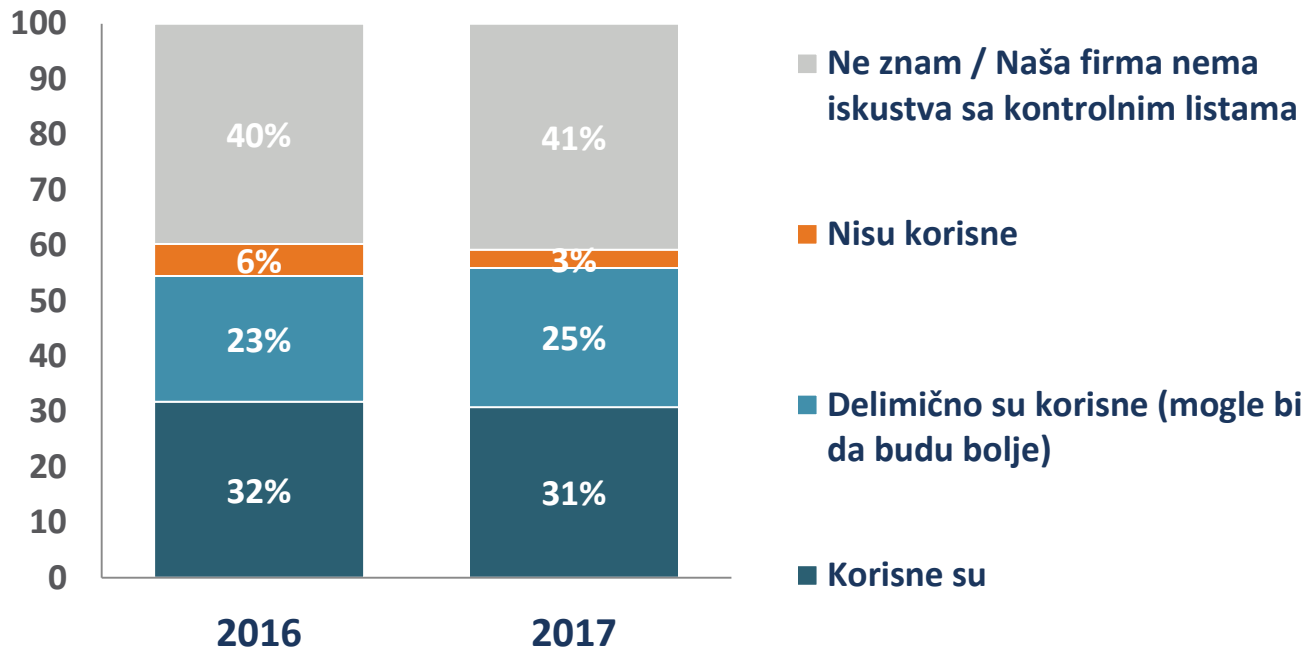
**INSPEKCIJA
ZA RAD
(27%)**

**TRŽIŠNA
INSPEKCIJA
(25%)**

Baza: Oni koji su bili posećeni od strane inspekcije:
2011 (N=913), 2012 (N=1020), 2013 (N=1029), 2014 (N=1009), 2015 (N=1008). 2016 (N=1032) i 2017 (N=1035)

Korisnost kontrolnih lista

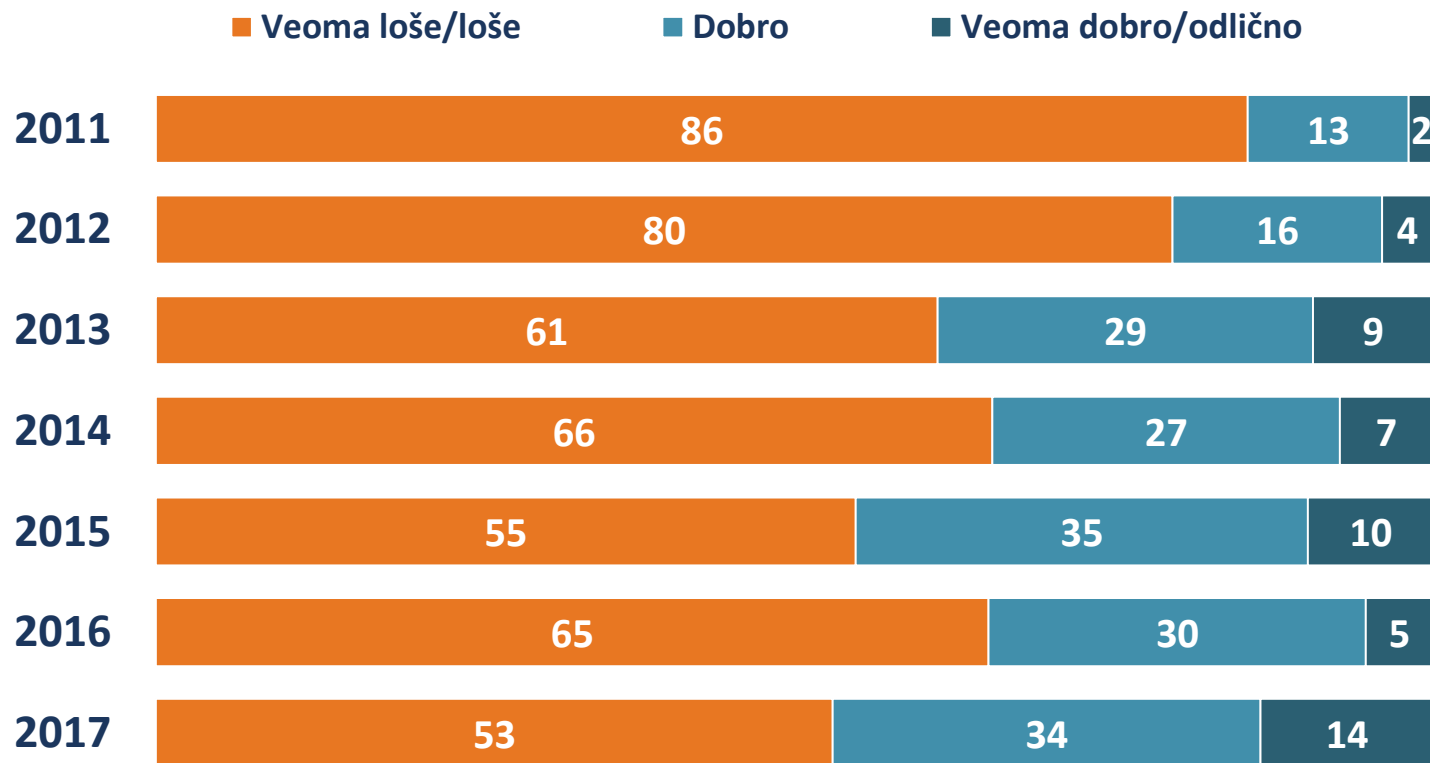
Da li su, po Vašem mišljenju, kontrolne liste koje koristi inspekcija korisne?

Baza: Privatni poslovni entiteti sa 3 ili više zaposlenih:
2016 (N=1032) i 2017 (N=1035)

Sistem izvršenja sudskih odluka

Kako ocenjujete efikasnost sistema izvršenja sudskih odluka?

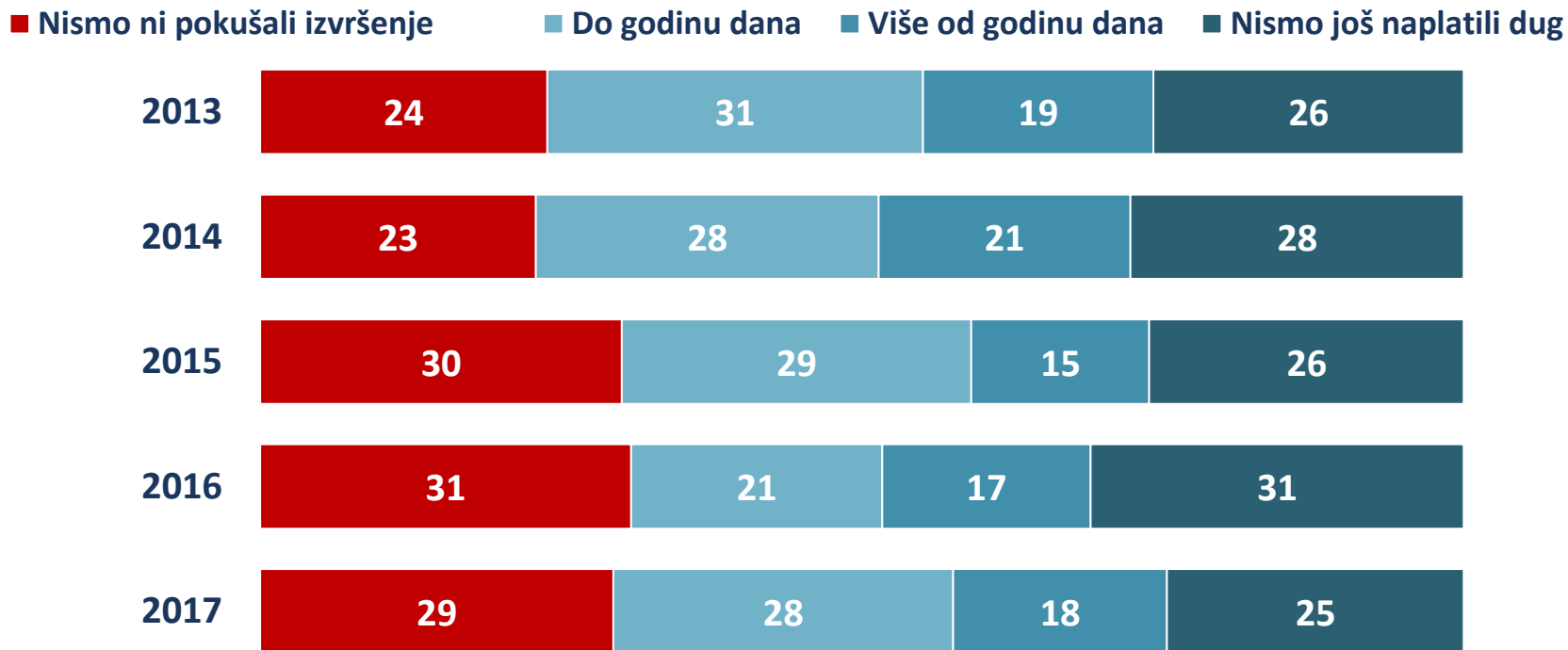
Baza: Privatni poslovni entiteti sa 3 ili više zaposlenih:

2011 (N=913), 2012 (N=1020), 2013 (N=1029), 2014 (N=1009), 2015 (N=1008), 2016 (N=1032) i 2017 (N=1035)

Vreme potrebno da se naplati dug u izvršnom postupku

Koliko Vam je vremena bilo potrebno da bi naplatili dug u izvršnom postupku?

Više od polovine privrednih subjekata nema iskustva sa naplatom duga u izvršnom postupku.

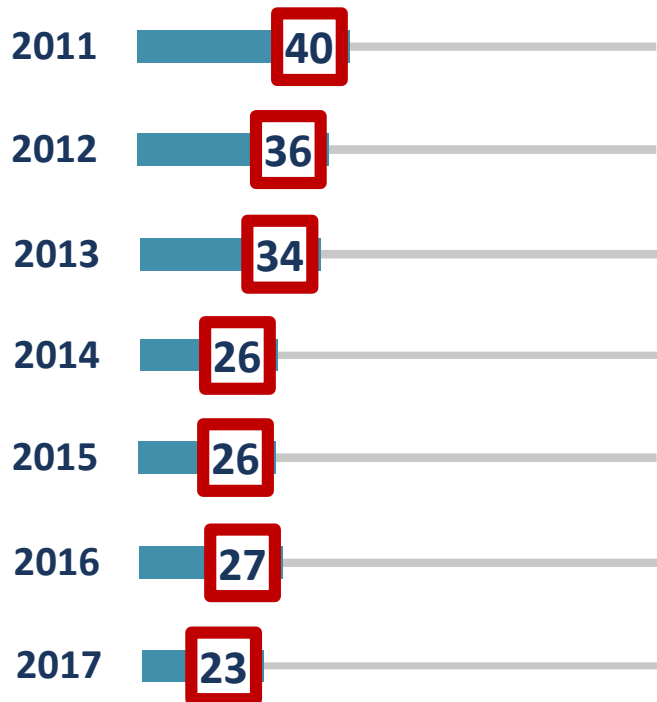
Baza: Privatni poslovni entiteti sa 3 ili više zaposlenih

2013 (N=1029), 2014 (N=1009), 2015 (N=1008), 2016 (N=1032) i 2017 (N=1035)

Saradnja sa javnim sektorom

Koliko često sledeći parametri utiču na dobijanje poslova putem javnih nabavki?

Saradnja sa javnim sektorom

Većina poslovnih entiteta nema iskustvo sa javnim nabavkama (73%).

Najjeftinija finansijska ponuda

3.1

4

Najbolje stručne kvalifikacije i iskustvo u sličnim poslovima

2.7

2.9

Veze sa političkim partijama

4.1

2.8

Privatne veze

3.9

2.2

Podmićivanje članova tenderske komisije

3.2

2.7

2011

2017

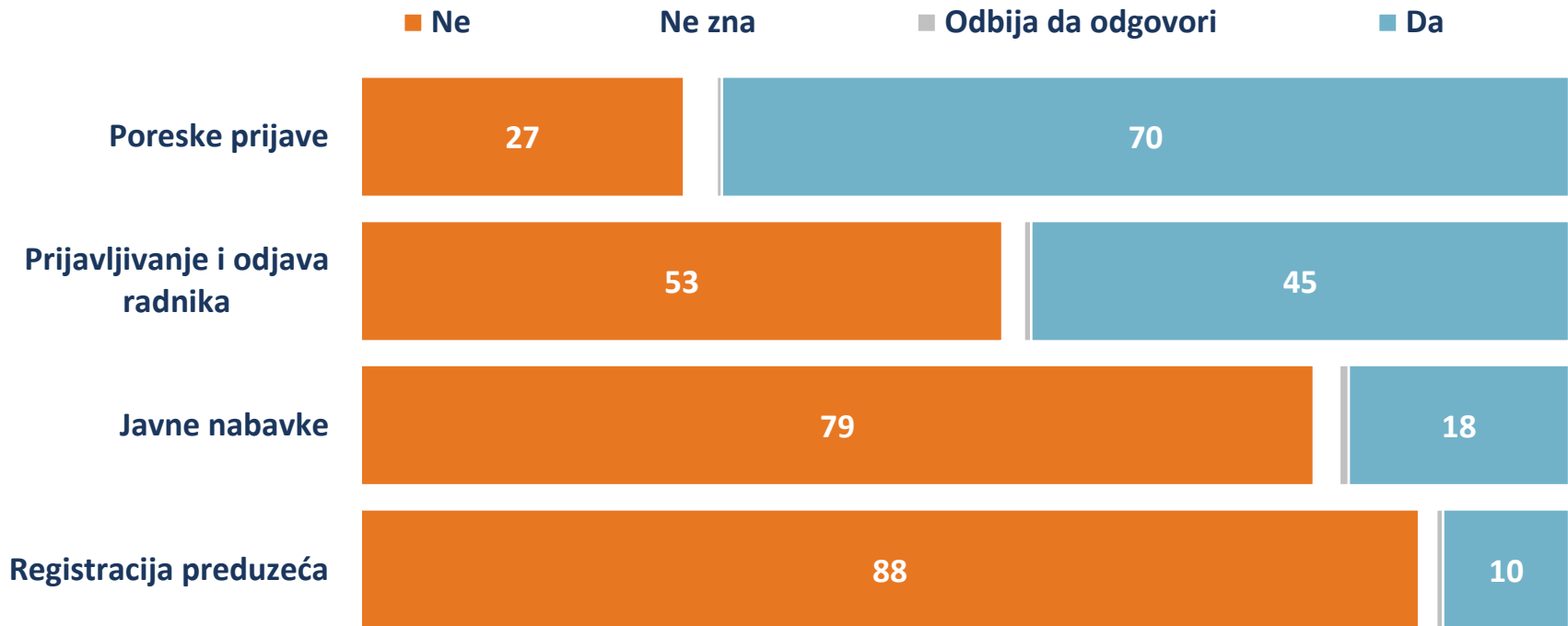
Ocene od 1 do 5, gde 1 označava Nikada, a 5 Veoma često.

Baza: Privatni poslovni entiteti sa 3 ili više zaposlenih:

2011 (N varira s obzirom na to da nije postojao skip) i 2017 (N=275)

Korišćenje servisa eUprave

Da li ste u prethodnih 12 meseci koristili neki od sledećih servisa eUprave?

Baza: Privatni poslovni entiteti sa 3 ili više zaposlenih:
2017 (N=1035)

MAKROEKONOMSKA POLITIKA

Siva ekonomija i neformalno zapošljavanje

Negativan uticaj sive ekonomije na poslovanje

62%

59%

57%

54%

2014

2015

2016

2017

Neformalno zapošljavanje

Uplaćuju se puni doprinosi

73%

79%

Uplaćuju se delimično doprinosi

15%

13%

Uopšte se ne uplaćuju doprinosi

12%

8%

2013

2017

Inspekcije nas efikasno štite od nelojalne konkurencije

21%

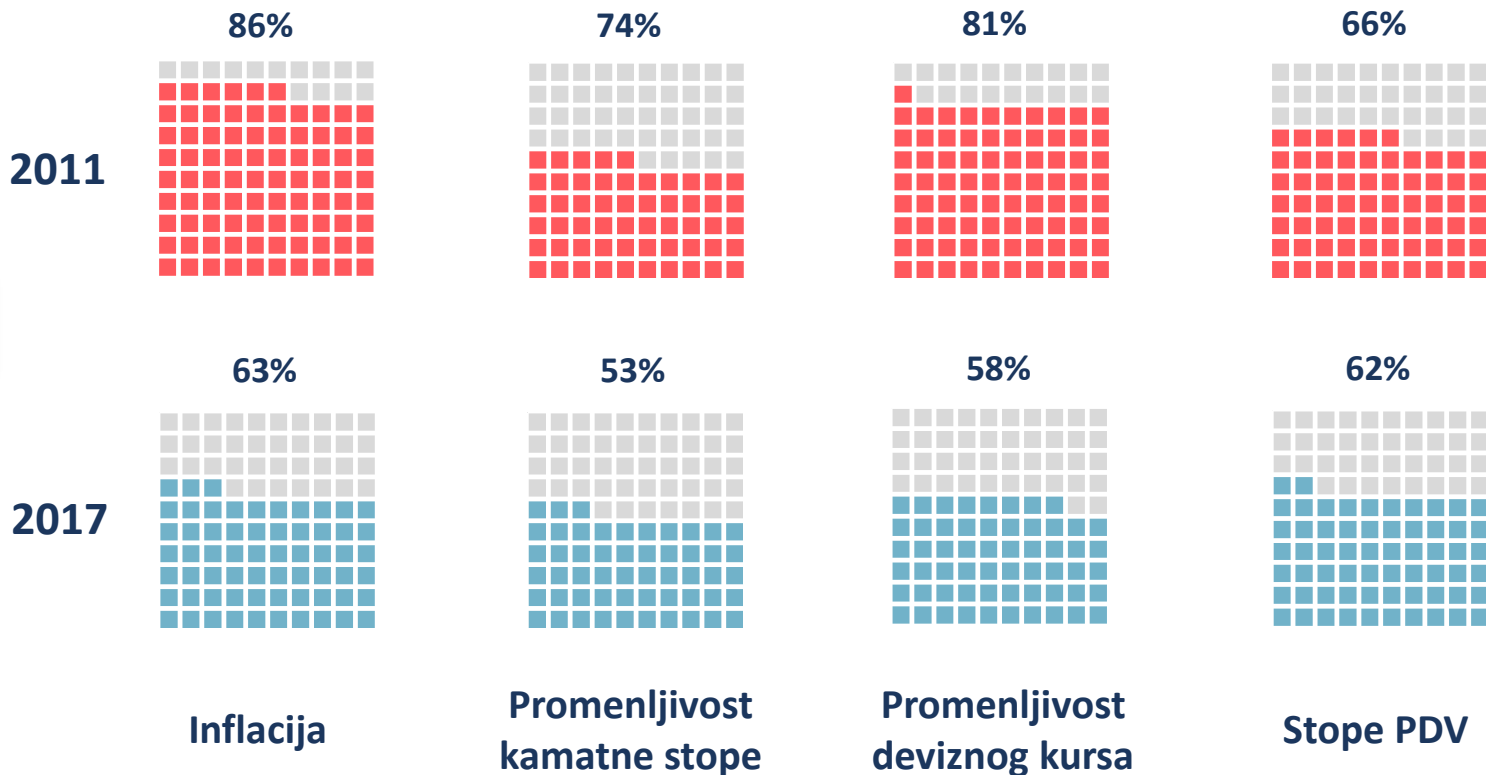
2013

34%

2017

Smanjena negativna percepcija uticaja inflacije, kamata, kursa i PDV-a

Ocenite kako sledeći faktori utiču na konkurentnost vašeg poslovanja.

**NEGATIVAN
UTICAJ**

Podrška li privreda smanjenje subvencija?

Za koje od navedenih stavki bi trebalo umanjiti izdvajanja iz državnog budžeta?

Sredstva namenjena poreskim olakšicama
za strana ulaganja

75%

57%

Ulaganja u obuku za poslovanje

52%

30%

Sredstva za subvencionisanje energenata i
sirovina

53%

26%

Sredstva za subvencionisane kredite

43%

29%

Sredstva za subvencionisanje cena
proizvoda i usluga

54%

29%

Ulaganja u infrastrukturu

31%

12%

2011

2017

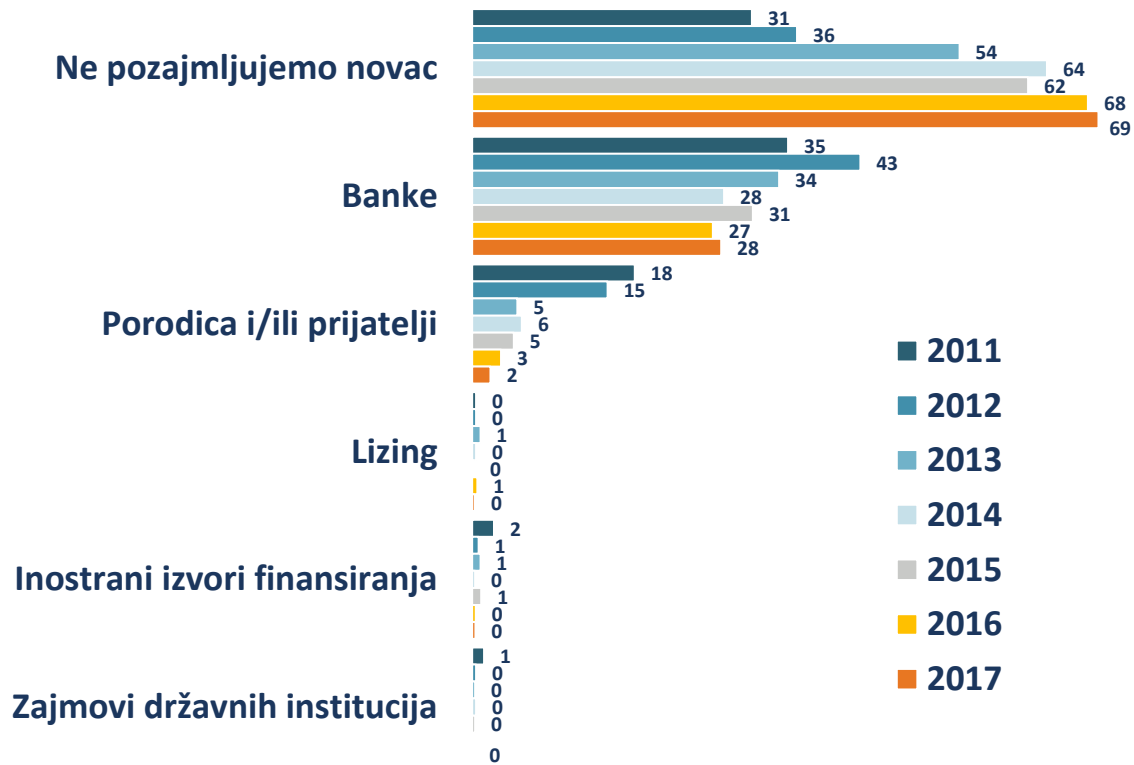
Baza: Privatni poslovni entiteti sa 3 ili više zaposlenih:
2011 (N=913) i 2017 (N=1035)

PRISTUP IZVORIMA FINANSIRANJA

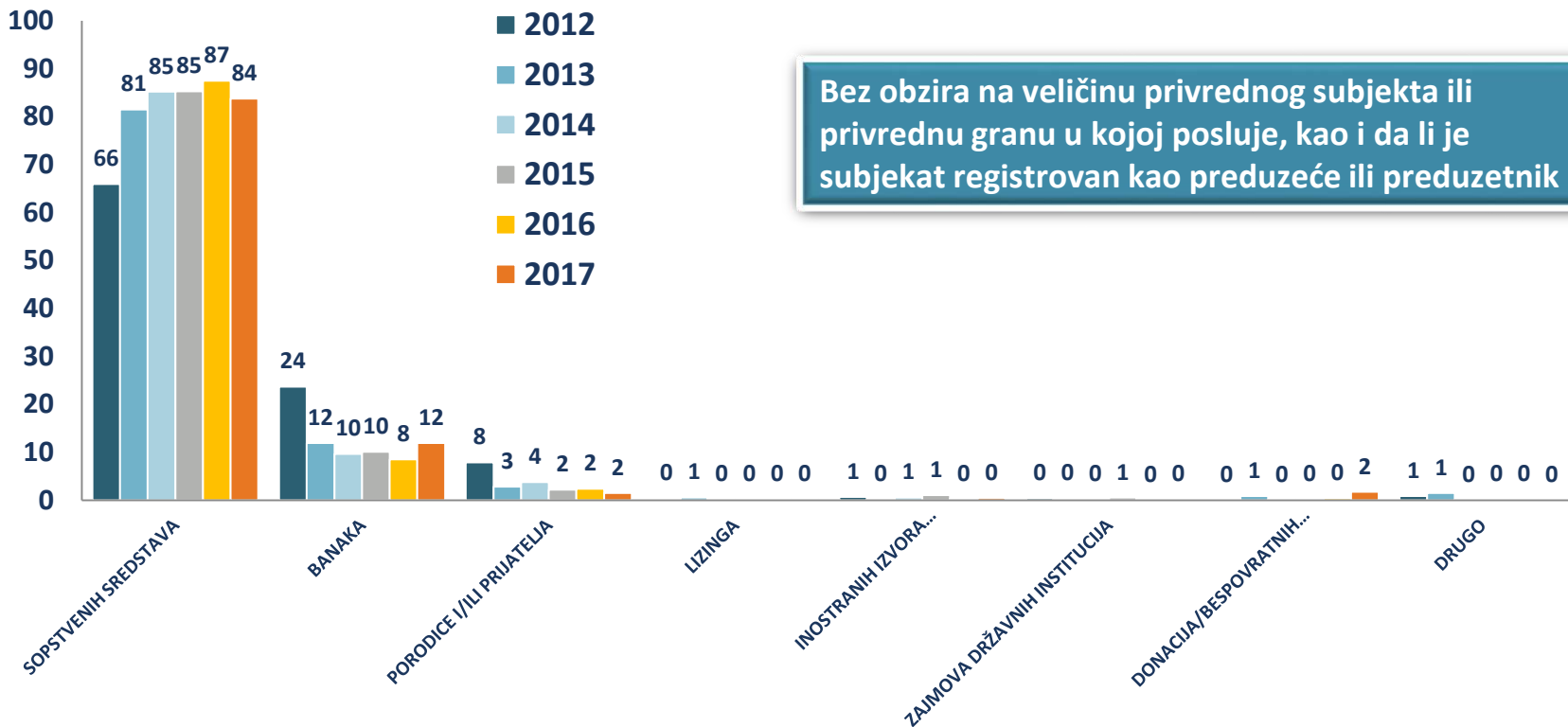
Stagnacija u finansiranju = stagnacija u rastu?

Odakle najčešće pozajmljujete novac za finansiranje vašeg poslovanja?

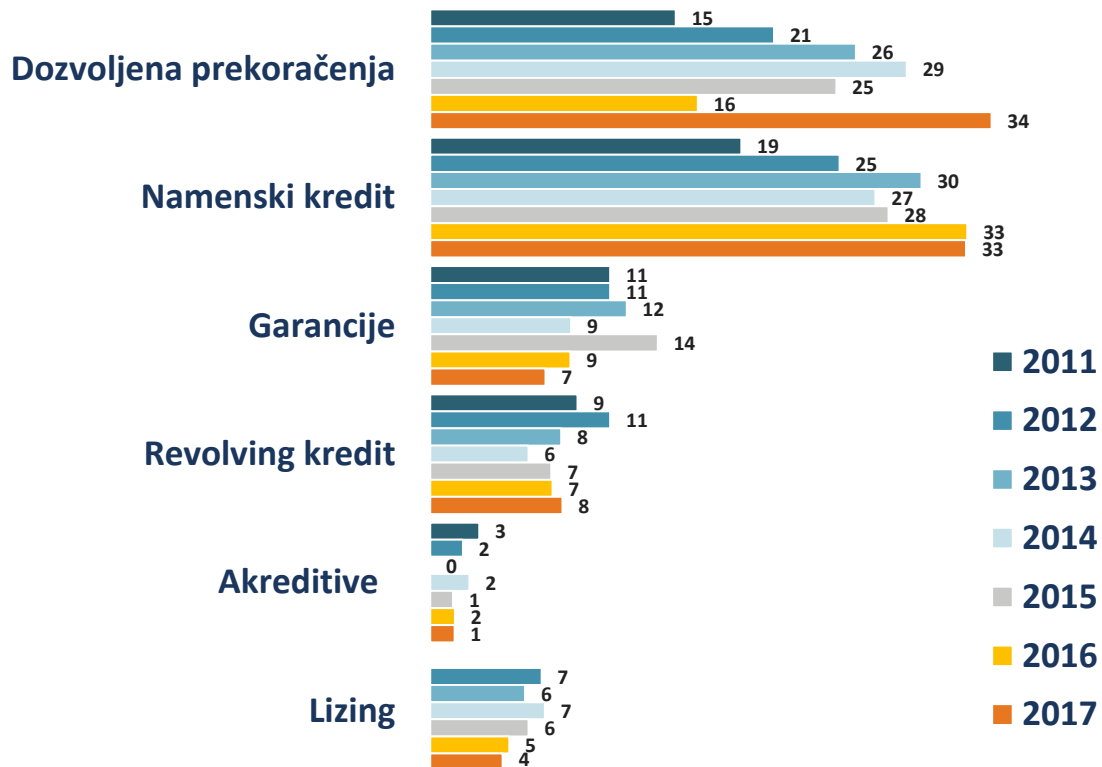
Najveći deo finansiranja dolazi iz sopstvenog džepa

Koliki procenat finansiranja Vašeg poslovanja dolazi iz sledećih izvora?

Najskuplja pozajmica najtraženija

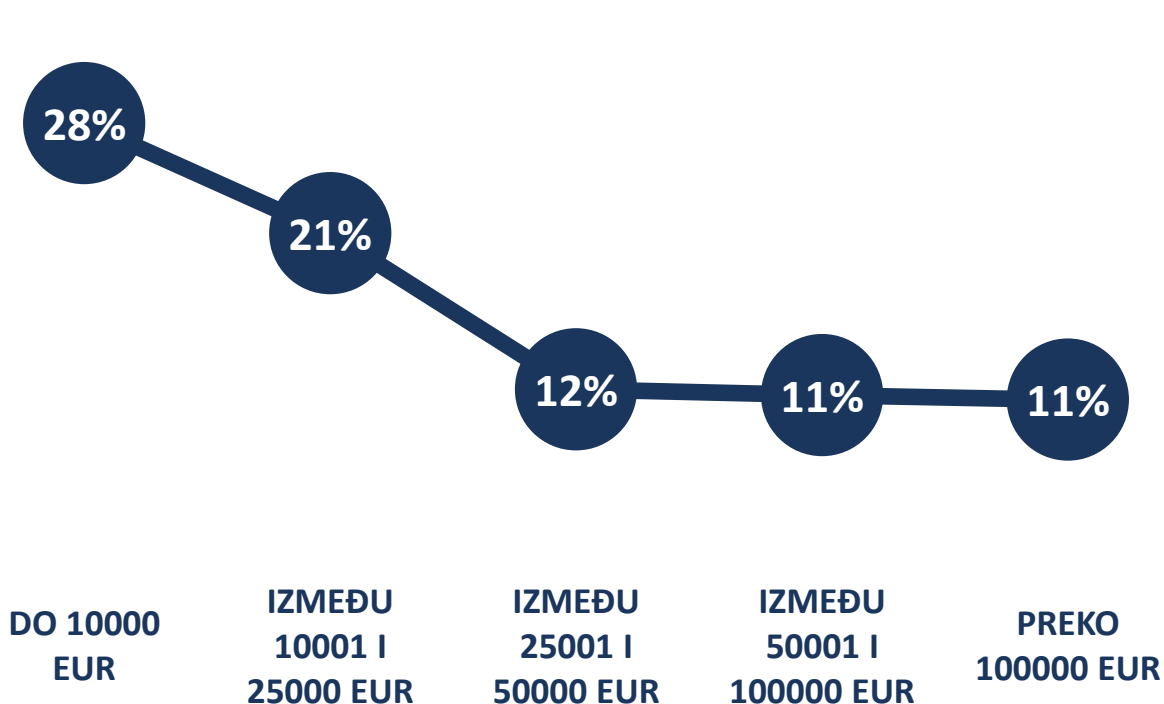
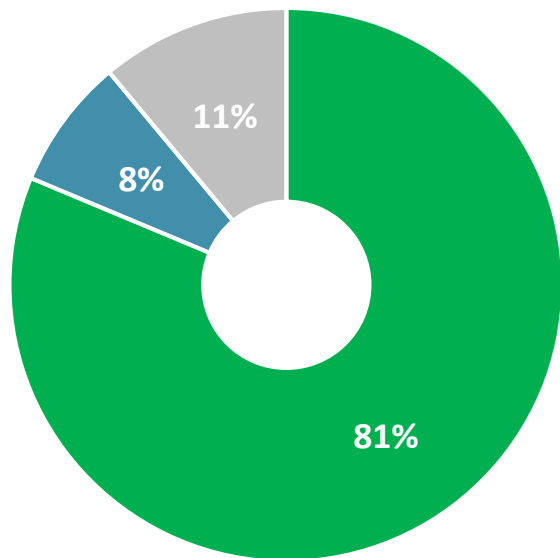
Molimo navedite koliko često ste koristili svaki tip finansiranja.

Uzimanje kredita i željena visina iznosa pozajmice

Ako bi Vam u narednom periodu bio potreban novac za proširenje poslovanja, da li biste pre uzeli kredit ili primili novog partnera u Vašu firmu?
Koji bi od sledećih iznosa pozajmice bio najpotrebniji/ najprimereniji za trenutne finansijsko-poslovne potrebe Vašeg preduzeća?

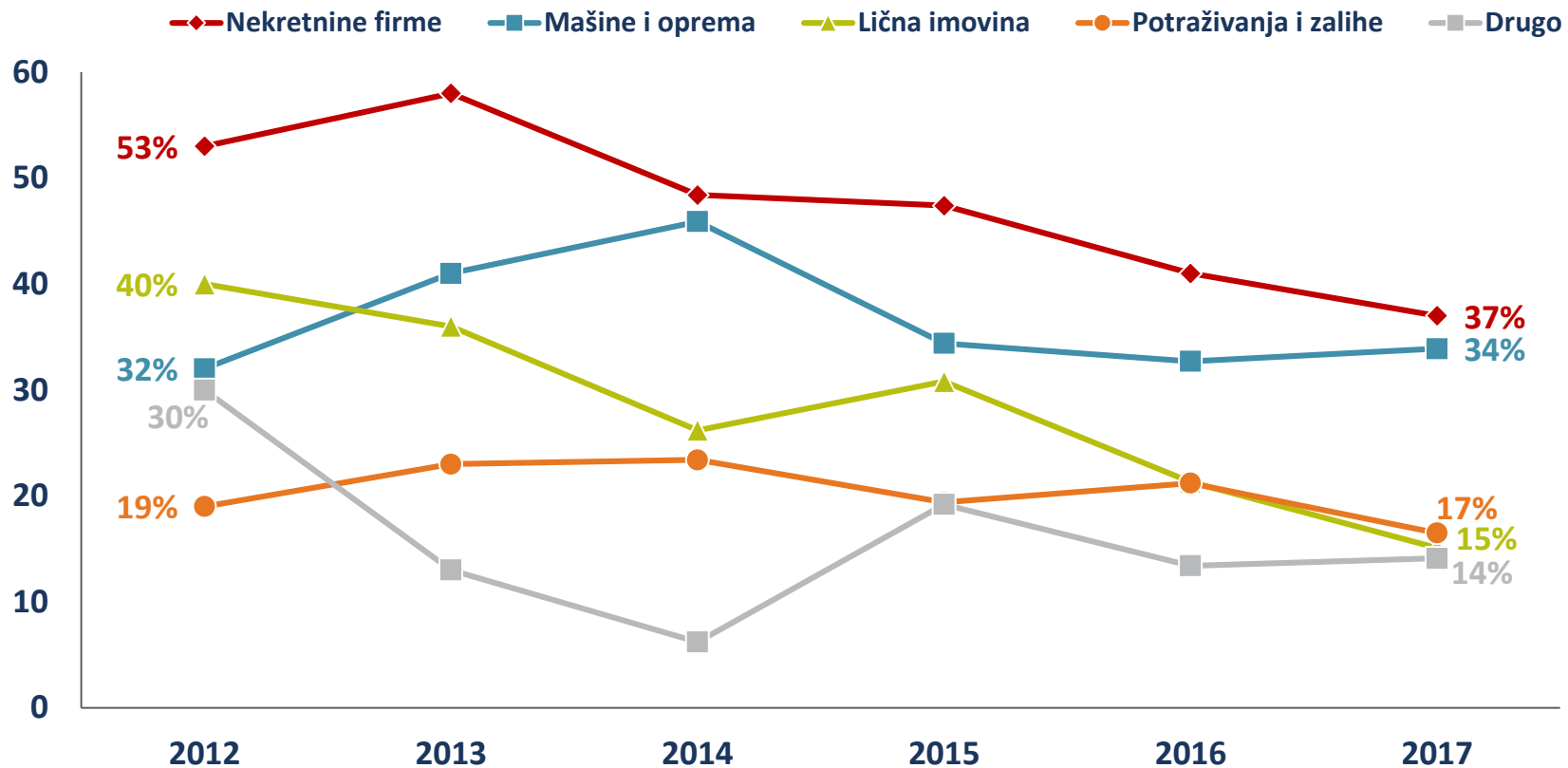
- Uzeli kredit
- Primili novog partnera
- Ne zna/Odbija

Baza: Oni koji pozajmljuju novac:
2017 (N=317)

Kolateral

Da li su finansijske institucije od kojih ste pozajmili novac zauzvrat tražile neko od sledećih sredstava obezbeđenja (hipoteku/zalogu)?

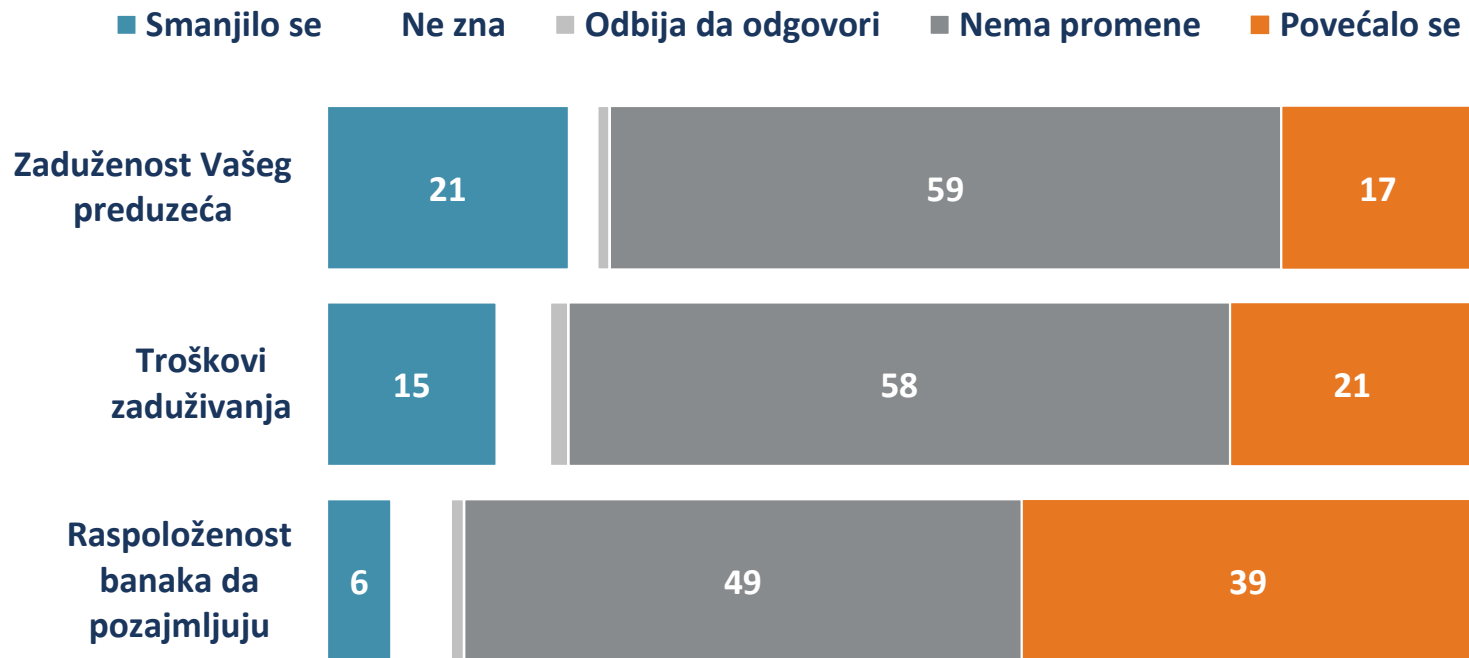

Baza: Privatni poslovni entiteti sa 3 ili više zaposlenih:

2012 (N varira s obzirom na to da nije postojao skip), 2013 (N= 387), 2014 (N=304), 2015 (N=311), 2016 (N=288) i 2017 (N=306)

Ocena različitih parametara u odnosu na 2012. godinu

Kako ocenjujete stanje sledećih parametara danas, u odnosu na 2012. godinu?

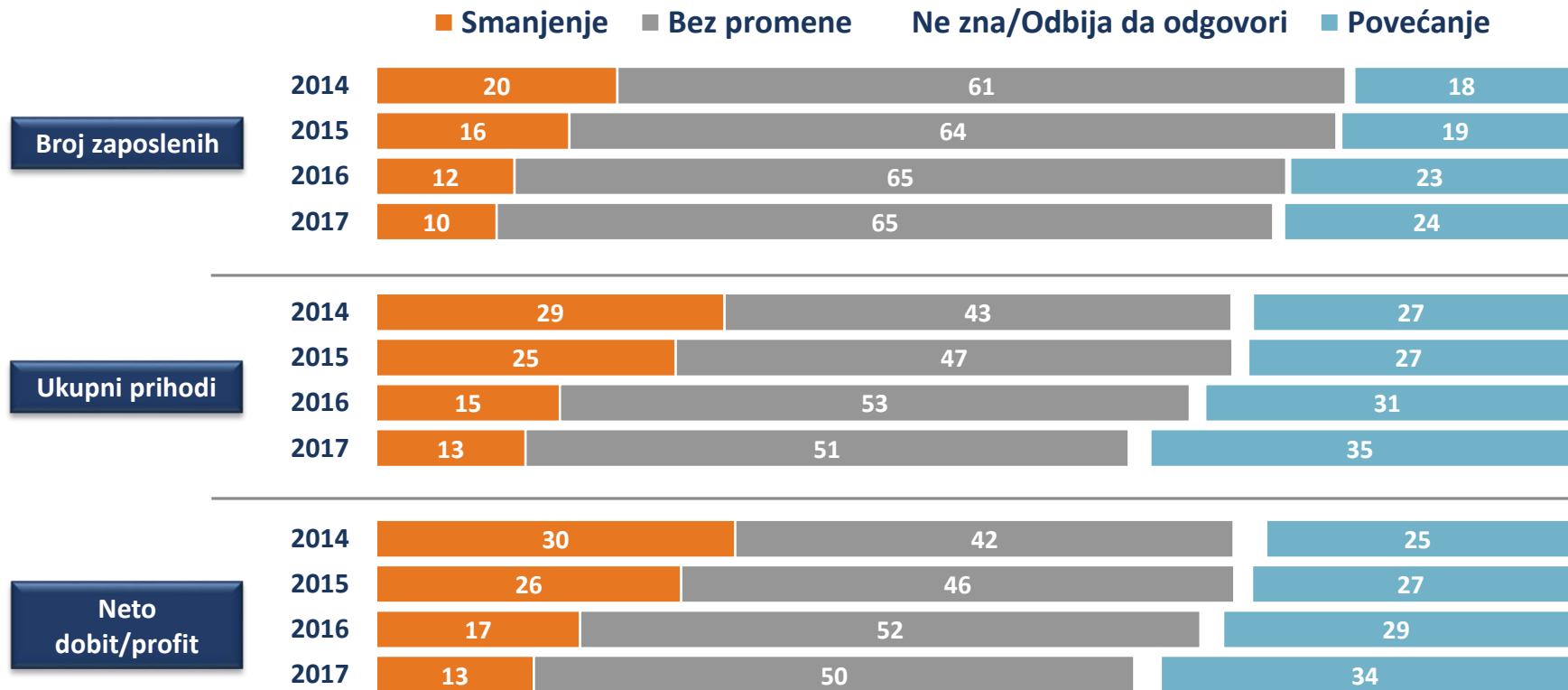

EFEKTI REFORMI I OČEKIVANJA ZA BUDUĆNOST

Promene u 2017.

Kada je reč o promenama u poređenju sa istim periodom prošle godine, da li biste rekli da su se sledeći aspekti poslovanja smanjili, povećali ili ostali isti...?

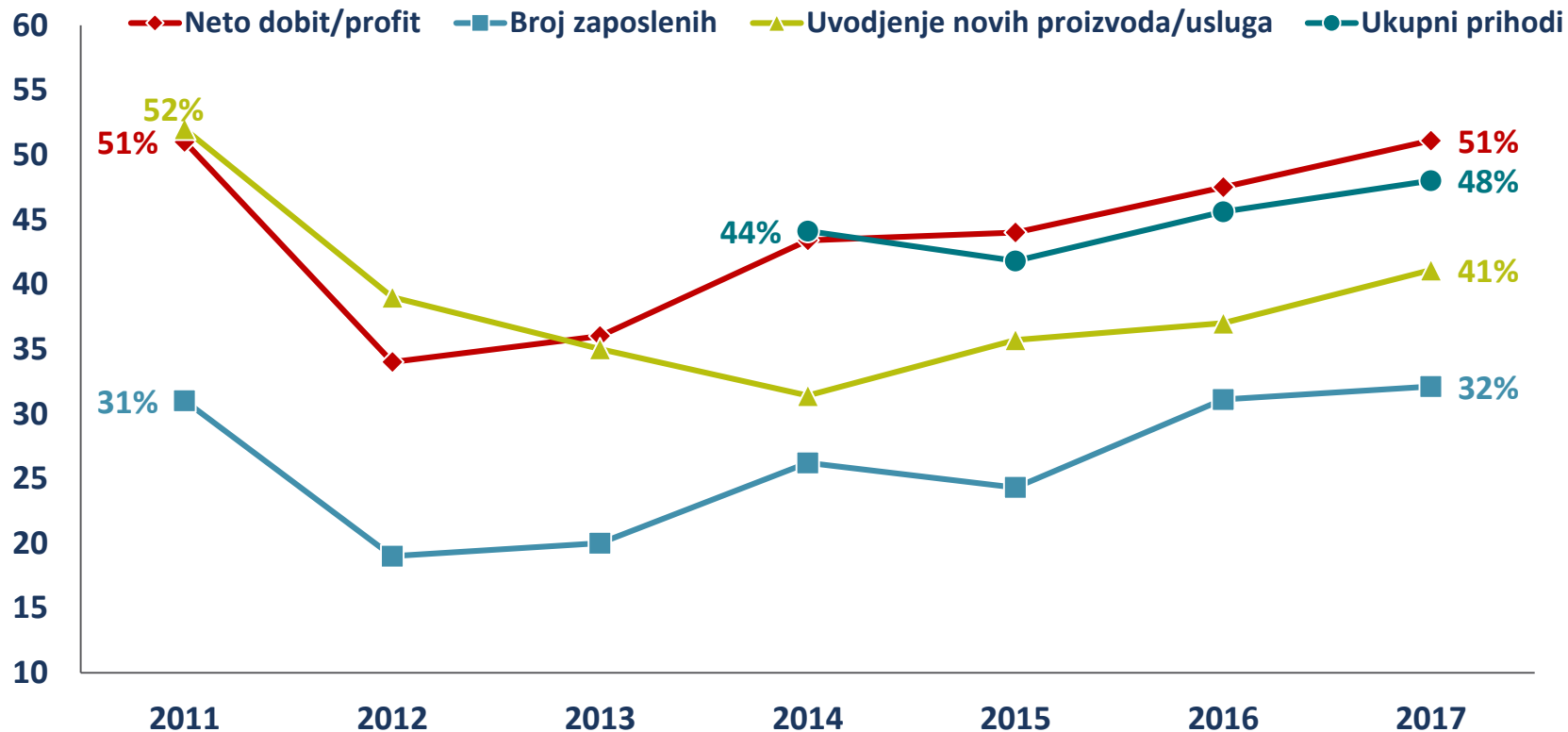

Baza: Privatni poslovni entiteti sa 3 ili više zaposlenih:

2014 (N=1009), 2015 (N=1008), 2016 (N=1032) i 2017 (N=1035)

Očekivanja za budućnost

Ukoliko govorimo o Vašim očekivanjima u narednih 12 meseci kada su u pitanju određeni aspekti poslovanja, a Vi treba da mi kažete da li u tom pogledu očekujete smanjenje, povećanje ili ne očekujete nikakvu promenu. Kakva su Vaša očekivanja za narednih 12 meseci kada je u pitanju...

Baza: Privatni poslovni entiteti sa 3 ili više zaposlenih:

2011 (N=913), 2012 (N=1020), 2013 (N=1029), 2014 (N=1009), 2015 (N=1008), 2016 (N=1032) i 2017 (N=1035)

HVALA NA PAŽNJI!